

Remissyttrande

Datum 2020-12-15

Diarienummer RS 2020-05793

Ert diarienummer I2020/02346

Infrastrukturdepartementet

Regeringskansliet

103 33 Stockholm

Beslutsunderlag för yttrande angående Statens huvudbetänkande – Innovation genom information, SOU 2020:55**Remissyttrande**

Den nya lagen syftar till att tydliggöra hur offentlig sektor ska tillhandahålla information i digital form och på eget initiativ, i högre utsträckning jämfört med i dag.

Huvudbetänkandet skriver att offentlig information, särskilt i digital form, har stort socioekonomiskt värde och är en betydelsefull källa för ökad insyn, innovation och samhällsutveckling. Det så kallade Öppna data-direktivet från EU, syftar till att stärka EU:s dataekonomi genom att öka mängden data från den offentliga sektorn och förbättra gränsöverskridande innovation som bygger på digital information samtidigt som rättvis konkurrens upprätthålls. Det potentiella värdet av öppna data beräknas för EU till hundratals miljarder kronor årligen enligt OECD¹. Enligt Lantmäteriets utredning² om tillgängliggörandet av särskilt värdefulla datamängder i Sverige, från den 4 maj 2020, uppskattas det samhällsekonomiska värdet till 10-21 miljarder kronor årligen vilket pekar ut 300 datamängder från 20 statliga myndigheter.

Samtidigt som det finns stora värden i en ökad tillgång till information, särskilt i form av öppna data, kan risker för den personliga integriteten och andra skyddsintressen uppstå när information tillhandahålls i digitala format i större omfattning, vilket ger utökade möjligheter till samkörning, bearbetning och förädling. Dessa risker måste på ett lämpligt sätt identifieras och motverkas. I arbetet med utformningen av en ny lag om öppna data har hänsyn tagits till dessa aspekter.

Begrepp, villkor och förutsättningar för tillhandahållandet definieras i förslaget till lag. Vidare lyfts och förtydligas avgränsning till annan, närliggande lagstiftning och principer, så som offentlighetsprincipen, tryckfrihetsförordningen och regler om sekretess. Öppna data-lagen innehåller, jämfört med den nuvarande PSI-lagen, ett förhållandevis stort antal definitioner av olika begrepp. Vissa av begreppen som används i lagen som exempelvis *offentligt företag*, *dynamiska data* och *särskilda värdefulla datamängder*, härrör direkt från EU:s öppna data-direktiv och anses av utredningen vara nödvändiga för att genomföra direktivet på

¹ OECD ”Government at a glance 2019”

² Delrapport ”Tillgängliggörande av särskilt värdefulla datamängder”, Dnr 2019:007157

ett korrekt sätt, medan andra har införts för att förtydliga vissa viktiga skiljelinjer i lagen. Till den senare kategorin hör i första hand begreppen *begäran om vidareutnyttjande*, *tillgängliggöra* och *tillhandahålla*. När det gäller begreppet information är detta uttryck av central betydelse och förekommer också i lagens namn. Det har emellertid inte definierats särskilt i lagen, med hänsyn till att det inte skulle tillföra något materiellt. Uttrycket har valts som samlingsbegrepp i stället för handling, bland annat för att undvika en sammanblandning av hur detta begrepp används och för att undvika en situation där svensk grundlag kan komma att bli föremål för bedömning av EU-domstolen. Att använda uttrycket information bidrar enligt utredningens bedömning till en lag med en modern, teknikneutral och fristående begreppsapparat.

I den nya lagen är även begreppen tillgängliggörande och tillhandahållande av information centrala. Vilken information som ska tillgängliggöras regleras inte av den nya öppna data-lagen, utan av de bestämmelser om tillgång som finns i annan författning. Vanligtvis görs information tillgänglig efter en begäran om utlämnande av allmän handling. Lagen kan således inte åberopas som stöd för att få tillgång till information. Det som regleras i lagen är tillhandahållandet, dvs. i vilket format och med vilka avgifter eller andra villkor som informationen kan göras tillgänglig. En begäran om vidareutnyttjande av information, är det sätt på vilket den som begär att få tillgång till information, kan precisera sina krav på hur informationen ska tillhandahållas. I lagförslaget förordas att en princip med så få villkor som möjligt, samt låga eller inga avgifter ska gälla, för att stimulera vidareutnyttjande av offentlig information.

VGR:s grundläggande uppfattning är att förslaget till ny lag om öppna data och vidareutnyttjande av information är bra. Vår förhoppning och förväntan är att den nya öppna data-lagen, väsentligt ska öka tillhandahållandet av öppna data från den offentliga sektorn, med bibehållen eller ökad säkerhet.

Idag är det få regioner och kommuner som tillgängliggör öppna data i någon större omfattning. En orsak till detta är att det saknas en tydlig målbild och kunskap om vilken information som är intressant att vidareutnyttja som öppna data. Av denna anledning föreslår VGR att myndigheten för digital förvaltning, (Digg) i samverkan med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), ges i uppdrag att utreda vilka regionala och kommunala datamängder som kan anses vara särskilt värdefulla³. Det vill säga, att genomföra en liknande utredning som Lantmäteriet genomfört för statlig information. Enligt EU:s direktiv ska de särskilt värdefulla datamängderna tillgängliggöras som öppna data start med från 2021 och framåt. Det förväntas leda till ett strukturerat och systematiskt arbete som pekar ut en tydlig riktning och prioritering av vilken information som ska tillgängliggöras som öppna data, för de berörda statliga myndigheterna. På motsvarande sätt behöver regioner och kommuner ha en tydlig målbild. Ett sådant initiativ ligger även i linje med den regionala satsning inom öppna data som pågår i Västra Götaland med en gemensam struktur för samverkan kring öppna data hos VGR och kommunerna i länet.

³ Avsnitt 18.4 i Huvudbetänkande SOU2020:55, Samhällsekonomiska konsekvenser och effekter för vidareutnyttjare.

Den föreslagna åtgärden kommer enligt VGR:s bedömning även underlätta kravställning, för så kallad inbyggd öppenhet, vid upphandling av nya IT-system och digitala tjänster, vilket i sin tur underlättar och effektiviserar tillgängliggörande av öppna data över tid.

Utredningen beskriver en övergripande princip om öppenhet⁴ som standard. EU-direktivets målsättning att myndigheter och offentliga företag bör uppmuntras att skapa och tillhandahålla information enligt principen om inbyggd öppenhet och öppenhet som standard kommer till uttryck i den nya lagen genom bestämmelsen om att informationen bör tillhandahållas i öppna format. Digg föreslår i sitt förslag till handlingsplan för öppna data i Sverige, att Sverige ska anta principen öppenhet som standard. Det är en grundprincip som offentlig sektor enligt Digg borde följa och integrera i sitt ordinarie informationssäkerhetsarbete och i hanteringen av sina informationstillgångar. VGR tillstyrker detta och bedömer att utvecklingen med detta synsätt kan ta fart på allvar. VGR:s uppfattning är att detta inte synliggörs tillräckligt väl i den nya öppna data-lagen.

Även minskad papperskonsumtion och färre utskrifter skulle kunna bli följderna av lagförslaget. Lagförslaget ligger därför i linje med det arbete som VGR redan driver utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Sammantaget bedömer VGR att dessa åtgärder kommer att ha stor positiv påverkan på regioners och kommuners förmåga att tillhandahålla mer öppna data för ökad insyn, transparens, effektivitet och tillväxt. De ligger även i linje med den regionala satsning inom öppna data som pågår i Västra Götaland med en gemensam struktur för samverkan kring öppna data hos VGR och kommunerna i länet. Både åtgärder och den nya lagen förväntas underlätta vår gemensamma satsning.

Västra Götalandsregionen
Regionstyrelsen

Johnny Magnusson
Ordförande

Ann-Sofi Lodin
Regiöndirektör

⁴ Avsnitt 11.4.1 i Huvudbetänkande SOU2020:55, En princip om öppenhet.